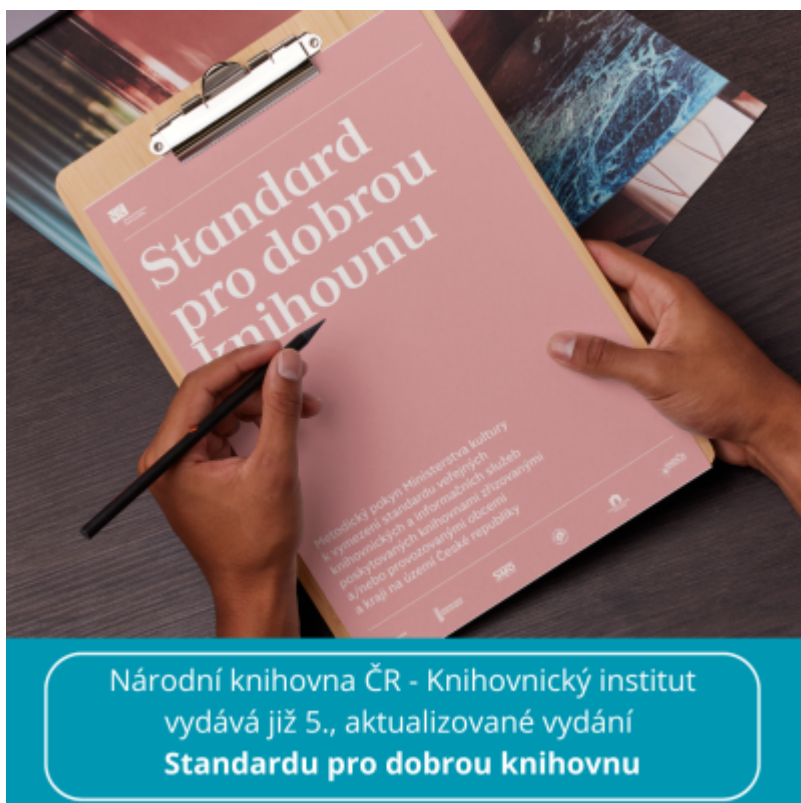

11. Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky byl poprvé vydán v roce 2005.

Jeho cílem je stanovení podmínek pro kvalitní poskytování služeb knihoven. V průběhu let byl několikrát novelizován, v roce 2023 vyšlo již [5., aktualizované vydání](#).

Standard pro dobrou knihovnu v průběhu let reflektuje změny v nabídce a poskytování služeb knihovny. Úzce souvisí především s hodnocením výkonů a kvality činnosti knihoven.

Obr. 29 – Standard pro dobrou knihovnu

Metodický pokyn stanovuje základní kvantitativní a kvalitativní podmínky pro poskytování knihovnických služeb pro knihovny zřizované a/nebo provozované obcemi a kraji na území České republiky, zapsané v evidenci knihoven Ministerstva kultury ČR.

Vychází z obecných principů [Manifestu IFLA/UNESCO o veřejných knihovnách z roku 2022](#) a související směrnice IFLA: [Služby veřejných knihoven z roku 2012](#).

Vyhodnocování Standardu VKIS

Materiál se zabývá mnoha okruhy činnosti a podmínek pro poskytování knihovnických služeb. Jeho součástí je vyhodnocování plnění standardu VKIS. To vychází ze statistického šetření, které je prováděno na základě výkazu Kult (MK) 12-01 a doplňováno je dílčí analýzou či průzkumem.

Pomocí statistických dat je možno hodnotit tyto ukazatele standardu:

- bezbariérový přístup (ano - ne),
- nabídka veřejné wi-fi (ano - ne),
- počet provozních hodin pro veřejnost,
- náklady na knihovní fond na obyvatele,
- objem knihovního fondu na 1 000 obyvatel,
- procento obnovy knihovního fondu,
- prostory knihovny pro uživatele v m² na 1 000 obyvatel,
- počet studijních míst,
- počet veřejně přístupných stanic připojených k internetu,
- web/webová stránka knihovny (ano - ne),
- elektronický katalog knihovny (OPAC) na internetu (ano - ne),
- počet vzdělávacích, kulturních a komunitních aktivit knihovny,
- vzdělávání pracovníků knihovny.

Standard VKIS vyhodnocuje:

- na místní úrovni provozovatel knihovny,
- na krajské úrovni krajská knihovna, případně ve spolupráci s knihovnami pověřenými výkonem regionálních funkcí,
- na celostátní úrovni Národní knihovna České republiky.

PŘÍKLAD DOBRÉ PRAXE

Pravidelná hodnocení standardu VKIS zveřejňuje na svém webu např. [Krajská knihovna F. Bartoše ve Zlíně](#), a to od roku 2010, či [Knihovna Ústeckého kraje](#).

Nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS

Každá veřejná knihovna si může sama provést hodnocení podle doporučených parametrů nastavených standardem VKIS. V zásadě jde o to, porovnat své hodnoty ze statistického výkazu s doporučenými hodnotami ve standardu.

Standard rozděluje knihovny podle počtu obyvatel obce a v každé velikostní kategorii stanoví doporučené hodnoty pro „dobrou knihovnu“. Z tohoto hlediska se knihovna dozví, které standardy splňuje a které nesplňuje.

Pokud zjistí, že standard nesplňuje, mělo by to být podnětem ke zlepšování a hledání nástrojů a cest pro další rozvoj.

INFO

V roce 2024 NIPOS ve spolupráci s NK ČR vytvořil speciální nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS. Základem je databáze statistických údajů všech veřejných knihoven, a to za období od roku 2012 do současnosti, kterou lze analyzovat pomocí čtyř základních kritérií a jejich kombinací.

Roky shromážděných dat: od roku 2012 do současnosti, územní členění:

- celá ČR,
- jednotlivé kraje,

počet obyvatel (obsluhovaná populace) dle členění standardu VKIS:

- do 500 obyvatel,
- 501 až 1 000 obyvatel,
- 1 001 až 3 000 obyvatel,
- 3 001 až 5 000 obyvatel,
- 5 001 až 10 000 obyvatel,
- 10 001 až 20 000 obyvatel,
- 20 001 až 40 000 obyvatel,
- více než 40 000 obyvatel,

typy knihoven:

- všechny knihovny,
- knihovny pověřené výkonem regionálních funkcí,
- základní knihovny s profesionálními pracovníky,
- základní knihovny s neprofesionálními pracovníky.

Jednotlivá kritéria je možné mezi sebou kombinovat.

Jak využívat nástroj pro vyhodnocování standardu VKIS**Vstup do systému**

Pro vstup do systému využijeme vstupní stránku do projektu Benchmarking knihoven ¹⁾.

Další postup:

- stiskněte tlačítko **Vstoupit anonymně**,
- přečtěte si vstupní informaci a stiskněte **Vstoupit**,
- na horní liště stiskněte tlačítko **Standardy**.

Benchmarking knihoven

Přihlašovací jméno Přihlašovací jméno Heslo Heslo

Při ztrátě hesla klikněte zde:

Pokud nemáte přiděleno heslo

Veřejnosti se zájmem o data z oblasti veřejných knihoven je umožněn anonymní přístup do databáze benchmarking knihoven a databáze vyhodnocování plnění standardů veřejných knihovnických a informačních služeb (VKIS). V této úrovni jsou k dispozici pouze agregovaná data vycházející z ročních výkazů o knihovnách Kult (MK) 12-01.

Anonymní přístup je zatím v testovací verzi. Data nezahnují všechny šetřené knihovny výkazem Kult (MK) 12-01, neshodují se s oficiální statistikou NIPOS a nejsou určena ke zveřejnění.

Provozuje NIPOS ve spolupráci s Národní knihovnou.

Obr. 31 – Vstupní stránka do projektu Benchmarking knihoven a do vyhodnocování standardu VKIS

Základní popis

Databáze je na webu benchmarkingu knihoven

Záložka veřejné databáze benchmarkingu knihoven

Kontakty na administrátory benchmarkingu knihoven

Záložka veřejné databáze hodnocení standardu VKIS

Odkaz na metodický pokyn MK

Obr. 32 – Základní popis anonymní databáze pro hodnocení standardu VKIS

Co ukazují jednotlivé údaje a jak je interpretovat

Analýza podle počtu obyvatel v obci

Pokud zvolíme jako hlavní kritérium počet obyvatel, zobrazí se nám tabulka, kde v horním řádku jsou knihovny rozděleny podle počtu obyvatel. V levé svislé části jsou potom jednotlivé indikátory standardu VKIS.

Podívejme se např. na řádek **Bezbariérový přístup**:

- řádek **ANO** uvádí počet knihoven, které splňují hodnotu nastavenou standardem,
- řádek **NE** uvádí počet knihoven, které nesplňují standard,
- řádek **Procento plnění** uvádí procento knihoven, které splňují standard, tj. v daném případě jsou bezbariérové.

INFO

Nejllepší dostupnost mají knihovny působící v obcích o velikosti 20 001 až 40 000 obyvatel – standard splňuje 82,1 % knihoven. Naopak nejhorší dostupnost je v obcích do 500 obyvatel – zde standard splňuje pouze 24,6 % knihoven.

Stejným způsobem můžeme hodnotit **Nabídku veřejné wi-fi, Počet provozních hodin pro veřejnost** apod.

Zvolená kritéria můžeme libovolně kombinovat, tj. můžeme si postupně vybrat pro hodnocení knihovny v jednotlivých krajích a zde hodnotit zvlášť pověřené knihovny, profesionální knihovny a neprofesionální knihovny.

The screenshot shows the 'Vypočet standardů' (Calculate standards) interface. It includes filters for 'Území (země)' (Country) set to 'vše (ČR)' and 'Typ knihovny' (Library type) set to 'vše'. A 'Výsledky' (Results) button is visible. Below the filters is a table titled 'HODNOCENÍ STANDARDU VKIS' with columns for population ranges and rows for four indicators: 1. Bezbariérový přístup, 2. Nabídka veřejné wi-fi, 3. Počet provozních hodin pro veřejnost, and 4. Náklady na knihovní fond. Each row shows counts for 'Ano' and 'Ne' and a percentage for '% plnění' across the population categories.

HODNOCENÍ STANDARDU VKIS		1 - 500	501 - 1 000	1 001 - 5 000	5 001 - 10 000	10 001 - 20 000	20 001 - 40 000	více než 40 000
1. Bezbariérový přístup (výpočtový vorec)	Ano	645	388	463	125	90	29	18
	Ne	1973	896	569	78	51	20	8
	% plnění	24,6	30,2	44,8	61,8	65,0	74,7	82,1
2. Nabídka veřejné wi-fi (výpočtový vorec) <small>(indikátor je sledován od roku 2013)</small>	Ano	1179	893	852	174	126	73	23
	Ne	1439	591	380	38	23	6	3
	% plnění	45,0	54,0	63,2	85,2	84,6	92,4	88,5
3. Počet provozních hodin pro veřejnost (výpočtový vorec)	Ano	270	206	308	105	88	32	9
	Ne	2349	1879	723	99	61	47	17
	% plnění	10,3	16,0	29,9	51,5	59,1	40,5	48,7
4. Náklady na knihovní fond (výpočtový vorec) <small>(U knihoven s povinnými výlohami RF je číslo neplatné. V Ročním výkazu o knihovně jsou uvedeny náklady na knihovní fond včetně nákladů na výměnný fond.)</small>	Ano	277	172	248	95	87	48	19
	Ne	2341	1152	784	109	62	31	16
	% plnění	10,6	13,4	24,0	46,6	58,8	68,8	78,5

Obr. 33 – Příklad zadání analýzy standardu VKIS v kategoriích knihoven podle počtu obyvatel

Analýza podle krajů

Pokud stiskneme tlačítko **Podle krajů**, v tabulce se zobrazí počty knihoven v jednotlivých krajích. Dále volíme základní knihovna s profesionálními pracovníky, nerozlišujeme počet obyvatel a hodnotíme data za rok 2023.

Pokud se opět podíváme na **Bezbariérový přístup**, vidíme, že v Praze je 90,5 % knihoven bezbariérových, zatímco Plzeňský kraj má pouze 41,3 % profesionálních knihoven bez bariér.

1)

Dostupné z: <https://www.benchmarkingknihoven.cz>

From:

<https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/> - **Metodické příručky pro knihovny**

Permanent link:

https://prirucka.osvobozena-knihovna.cz/statistika/standard_pro_dobrou_knihovnu?rev=1747894529

Last update: **2025/05/22 08:15**

